

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Лесі Українки

Затверджено
наказом ректора ВНУ імені Лесі Українки
№ 271-з від 22 жовтня 2020 р.

ПОЛОЖЕННЯ
про систему управління охороною праці
в Волинському національному університеті
імені Лесі Українки

У Волинському національному університеті (ВНУ) імені Лесі Українки до системи управління охороною праці (СУОП) належить також питання безпеки життєдіяльності (охорона здоров'я, пожежна, радіаційна безпека, безпека дорожнього руху, дії у надзвичайних ситуаціях тощо), що сприяє поліпшенню профілактичної роботи, запобіганню виникнення надзвичайних ситуацій під час освітнього процесу та в процесі виконання різних робіт в університеті.

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Функціонування СУОП забезпечує ректор університету.

СУОП складається з елементів, що взаємодіють між собою за допомогою інформаційних, організаційно-технічних засобів та має мету формування безпечних і нешкідливих умов праці та навчання (додаток 1).

Елементи системи управління охороною праці:

- **вхід** - інформація про вимоги до охорони праці (нормативно-правова інформація);

- **орган управління** - ректор університету, відділ охорони праці, громадські органи з питань охорони праці (представник профспілки, уповноважений трудового колективу, комісія з питань охорони праці);

- **функції управління** - керуючий вплив на об'єкт управління;

- **об'єкт управління** - педагогічний персонал, обслуговуючий персонал, здобувачі освіти;

- **лінії зворотного зв'язку** - лінії, якими надходить інформація про стан охорони праці університету.

ФУНКЦІОНУВАННЯ СУОП

Робота СУОП в університеті містить питання організації охорони праці та безпеки життєдіяльності, що здійснюється таким чином:

1. **Орган управління** інформує об'єкт управління щодо програми забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці й навчання, нормативно-правових актів з охорони праці у вигляді правил, норм, а також стосовно комплексних заходів щодо виконання відповідних вимог з охорони праці, безпеки життєдіяльності, запобігання випадкам травматизму тощо.

2. За допомогою зворотного зв'язку до **органу управління надходить інформація про фактичний стан об'єкта управління** на основі матеріалів перевірки стану охорони праці, безпеки життєдіяльності в університеті,

атестації робочих місць, аналізу причин виробничого травматизму, зауважень трудового колективу, комісії з питань охорони праці тощо.

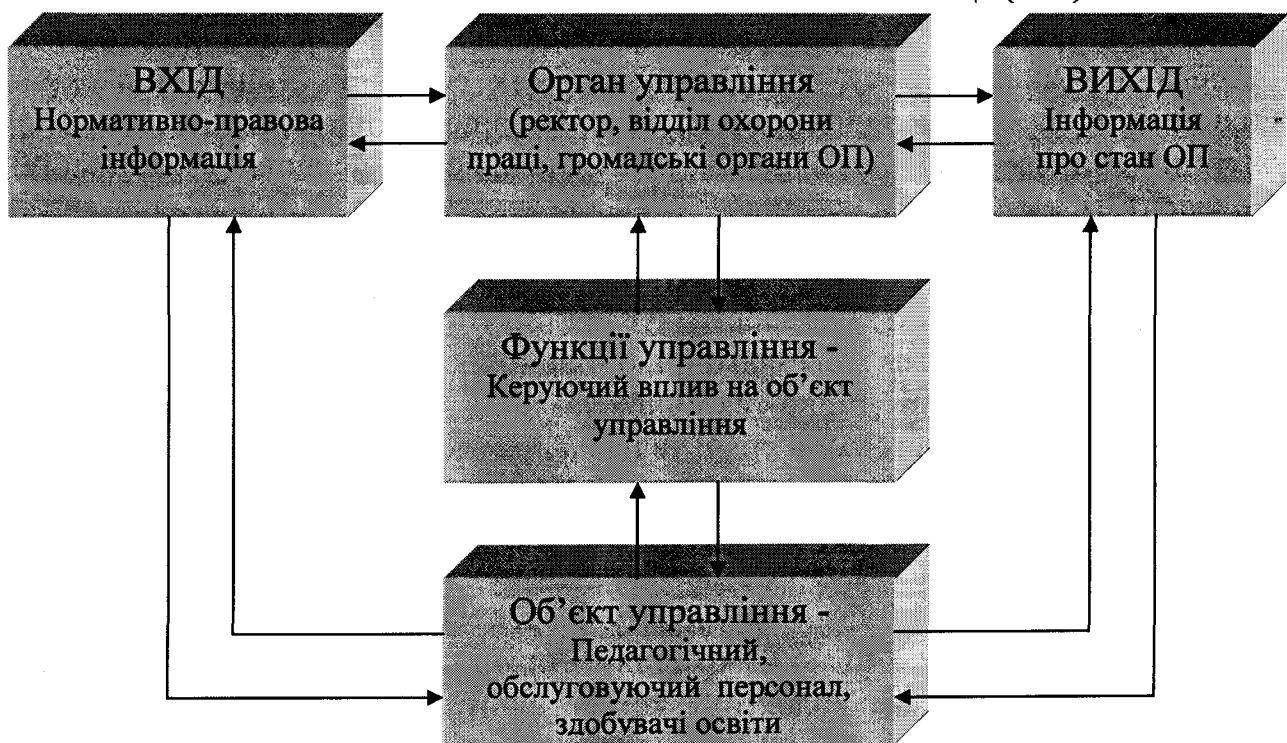
3. У разі виявлення відхилень об'єкта управління від установлених норм **орган управління розробляє управлінське рішення** (керуючий вплив), яке направлене на усунення порушень і здійснення профілактичних заходів за допомогою розроблення і затвердження планів, наказів, розпоряджень, вказівок тощо.

Зв'язку елементів системи між собою можна досягти за допомогою усної інформації, письмових повідомлень, звітів, довідок тощо.

За умови неповного виконання управлінського рішення потрібно проводити аналіз причин невиконання та приймати нові управлінські рішення.

Додаток 1

СХЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ (ОП)

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СУОП

Принцип комплексності - реалізація соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних заходів для вирішення питань з охорони праці.

Принцип системності - взаємопов'язані між собою методи й засоби, що використовують для виконання зазначених вище заходів, які стосуються виробничого середовища.

Принцип безперервності - систематичне, регулярне і неперервне використання всіх функцій управління щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання.

Принцип динамічності - удосконалення методів і форм управління охороною праці з урахуванням провідного вітчизняного і світового досвіду.

Принцип науковості - використання наукового підходу до аналізу небезпек і ризиків, прийняття рекомендацій і рішень щодо забезпечення умов праці та навчання.

Принцип оптимізації - вибір найоптимальнішого рішення під час виконання робіт з охорони праці.

Принцип стандартизації - упорядкування вимог щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці у вигляді державних нормативно-правових актів з охорони праці.

Принцип відповідальності - відповідальність кожного працівника за дотримання вимог охорони праці, які викладені у посадових інструкціях з охорони праці для окремих видів робіт або певних професій.

Принцип ефективності - аналіз ефективності рішень що прийняти у процесі управління охороною праці.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Організаційно-розпорядчі:

- організаційні заходи (створення комісії з питань охорони праці, з питань розслідування нещасних випадків, колективний договір (угода), розроблення нормативно-правових актів з охорони праці, нормативних документів з питань безпеки життєдіяльності, виконання працівниками своїх посадових обов'язків з охорони праці, здобувачами освіти - вимог безпеки життєдіяльності тощо);

- інструктивно-методичні заходи (видання і виконання наказів, розпоряджень, приписів, рішень з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності).

Соціально-психологічні:

- навчальна і виховна робота з працівниками, здобувачами освіти з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності;

- пропаганда безпечних і нешкідливих умов праці та навчання, проведення днів, тижнів, місячників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності (день цивільної оборони, тиждень пожежної безпеки, місячник охорони праці, конкурси, фестивалі тощо);

- установа контролю і взаємоконтролю, підвищення дисципліни праці та навчання;

- моральне стимулювання.

Економічні:

- виплата премій за відсутність травматизму і профзахворювань;

- матеріальне і моральне заохочення за високий рівень охорони праці й створення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання.

СКЛАДНИКИ СУОП

Нормативно-правові документи з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності:

Положення про організацію роботи з охорони праці учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затверджене наказом МОН України від 26.12.2017 № 1669, зареєстрованим у Мін'юсті України 23.01.2018 за № 100/31552. Це положення визначає обов'язки посадових осіб щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання і праці у навчальному закладі.

Положення про відділ охорони праці, безпеки життєдіяльності, яке розробляють згідно з Типовим положенням про службу охорони праці (НПАОП

0.00-4.35-04), затвердженим наказом Держнаглядохоронпраці України від 15.11.2004 № 255. Відповідальність за безпечні та нешкідливі умови праці в університеті покладається на осіб, призначених наказом ректора:

- відповідальний за охорону праці та безпеку життєдіяльності;
- відповідальний за експлуатацію електрогосподарства;
- відповідальний за пожежну безпеку;
- відповідальний за експлуатацію будівель і споруд;
- відповідальний за роботу обладнання та устаткування;
- відповідальний за роботу з охорони праці в кабінетах, лабораторіях, майстернях;
- відповідальний за організацію позакласних і спортивно-масових заходів.

Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності в університеті.

Це Положення розробляється з урахуванням:

- *Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05), затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15 (далі - Типове положення);*

- *Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН України від 18.04.2006 № 304 (у редакції наказу МОН від 22.11.2017 № 1514) (далі - Положення про навчання).*

В університеті розробляються інші нормативні документи, які враховують усі питання забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання та праці (інструкції з охорони праці, правила безпеки під час проведення освітнього процесу в кабінетах, лабораторіях тощо).

КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР

Колективний договір містить комплексні заходи щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці. Він розробляється спільно з представниками профспілок або уповноважених трудового колективу з питань охорони праці (комісія з питань охорони праці та уповноважені трудового колективу з питань ОП).

Розділ колективного договору про охорону праці містить питання, що належать до компетенції ректора. Перелік професій і посад зі шкідливими умовами праці, робота яких дає право на відповідні пільги, а також визначає керівника структурного підрозділу щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання.

УТРИМАННЯ БУДІВЕЛЬ, СПОРУД, ОБЛАДНАННЯ

Питання щодо утримання приміщень університету, його будівель і споруд, виробничого обладнання та устаткування висвітлюється в Положенні про господарський відділ. Усі питання готовності приміщень до навчального року відображаються в акті прийому готовності закладу до нового навчального року.

НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Проведення навчання з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в університеті здійснюється відповідно до *Положення про навчання*.

В університеті розробляються положення, інструкції з охорони праці та посадові інструкції, інші нормативні акти, що діють в межах закладу освіти та встановлюють вимоги до виконання робіт і визначають правила поведінки учасників освітнього процесу.

Забезпечення ЗІЗ та засобами колективного захисту працівників здійснюється відповідно до *Мінімальних вимог безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці*, затверджених наказом Мінсоцполітики України від 29.11.2018 № 1804.

АУДИТ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Висновки щодо проведення аудиту охорони праці, дослідження умов праці, оцінки технічного стану обладнання та устаткування, атестації робочих місць за умовами праці на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці, контролю за дотриманням працівниками правил поводження з обладнанням, устаткуванням, виконанням робіт відповідно до вимог з охорони праці робить комісія з питань охорони праці та уповноважені трудового колективу з питань охорони праці під час планової перевірки університету за наказом ректора.

РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

Нещасні випадки, що сталися під час освітнього процесу з працівниками, здобувачами освіти, розслідують відповідно до:

- *Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві*, затвердженого постановою КМУ від 17.04.2019 № 337;

- *Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися зі здобувачами освіти під час освітнього процесу*, затвердженого наказом МОН України від 16.05.2019 № 659.

Нещасні випадки, що сталися в побуті, розслідуються згідно з *Порядком розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру*, затвердженого Постановою КМУ від 22.03.2001 № 270.

ПРОФІЛАКТИКА НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

На основі аналізу нещасних випадків, що сталися з учасниками освітнього процесу, працівники відділу охорони праці університету здійснюють роботу щодо профілактики нещасних випадків, усунення причин, що призвели до нещасних випадків, професійних захворювань, надання допомоги потерпілим.

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА

Забезпечення пожежної безпеки, зокрема первинними засобами пожежогасіння, складання планів евакуації в університеті здійснюються відповідно до *Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України*, затверджених наказом МОН України від 15.08.2016 № 974.

В університеті розроблена Інструкція про встановлення протипожежного режиму.

ЗАВДАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Завданням системи управління охороною праці є створення умов для високоефективного функціонування університету.

Функції СУОП

1. Планування робіт з охорони праці, безпеки життєдіяльності.
2. Контроль за станом охорони праці та безпеки життєдіяльності.
3. Облік, аналіз, оцінка стану охорони праці та функціонування СУОП.
4. Заохочення працівників за дотримання вимог безпеки і охорони праці.

Завдання СУОП виконують за допомогою:

- навчання працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, пропаганди здорових і нешкідливих умов праці та навчання;
- забезпечення безпеки освітнього середовища та справного стану обладнання, устаткування, пристроїв тощо;
- забезпечення безпеки будівель, споруд;
- забезпечення працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
- санітарно-побутового забезпечення учасників освітнього процесу в університеті;
- організації лікувально-профілактичних заходів в університеті;
- професійного добору працівників.

ПЛАНУВАННЯ робіт з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в університеті здійснюється у вигляді планів, комплексних заходів, переліків, які потрібно виконати для забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання учасників освітнього процесу. Ці плани розробляють на рік, квартал, місяць тощо.

КОНТРОЛЬ за станом охорони праці та безпеки життєдіяльності - одна з основних функцій системи управління охороною праці. Систематичний контроль, своєчасне виявлення і ліквідація проблемних ситуацій проводять для подальшого поліпшення та оздоровлення умов праці й навчання в університеті. В університеті застосовується триступеневий контроль (додаток 2)

Додаток 2

СХЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ (ОП)

Заклади освіти	Вид (ступінь) контролю	Періодичність контролю	Хто проводить контроль	Об'єкти, які контролюють	Результати перевірки, контролю
1	2	3	4	5	5
Вищі	Перший	Щоденно	Завідувач кабінету, лабораторії, кафедри, викладач, майстер виробничого навчання	Приміщення, робочі місця	Усунення незначних недоліків, повідомлення керівника про значні недоліки

Заклади освіти	Вид (ступінь) контролю	Періодичність контролю	Хто проводить контроль	Об'єкти, які контролюють	Результати перевірки, контролю
1	2	3	4	5	5
	Другий	Щомісячно	Комісія у складі: керівник структурного підрозділу (декан факультету, керівник наукового підрозділу, тощо), представник профкому з питань ОП	Технічний і санітарний стан приміщень, робочі місця, наявність нормативних документів у структурному підрозділі	Запис про недоліки, зауваження і пропозиції в журналі реєстрації адміністративно-громадського контролю
	Третій	Один раз на півріччя	Комісія у складі: заступника ректора, що несе відповідальність за організацію роботи з ОП, інженер з ОП, голова профспілки	Усі приміщення навчального закладу, робочі місця щодо умов навчання та праці, записи про зауваження та усунення недоліків у журналі реєстрації адміністративно - громадського контролю	Спільна нарада у ректора з представниками громадськості про результати для прийняття рішень щодо усунення недоліків і поліпшення умов навчання та праці

Перший ступінь - щоденний контроль на місцях. Зокрема , потрібно перевіряти:

- безпечний стан приміщень (проходи, наявність вогнегасників тощо), робочих місць (наявність колективних засобів захисту, запобіжних пристроїв, огорож, справність і відповідність обладнання, інструментів вимогам охорони праці тощо);

- наявність інструкцій з охорони праці для майстерень, інструкцій з безпеки для кабінетів (лабораторій) та інших навчальних приміщень;

- знання здобувачами освіти правил безпечного проведення лабораторних, практичних робіт, виробничої практики в університеті. Цей вид контролю проводять викладач, тренер та ін.

Другий ступінь - щомісячний контроль. Зокрема, потрібно перевіряти:

- безпечний стан приміщень (технічний і санітарний - освітлення, опалення, вентиляція тощо), робочих місць (проведення їх атестації за умовами праці), забезпеченість засобами колективного та індивідуального захисту;

- наявність інструкцій з охорони праці для майстерень, інструкцій з безпеки для кабінетів (лабораторій);

- справність обладнання, пристроїв, їхню відповідність вимогам охорони праці тощо;

- наявність куточків з охорони праці та безпеки життєдіяльності, стендів, аптечок з набором медичних засобів домедичної допомоги;

- наявність програми навчання працівників з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, програм навчання студентів з предметів і дисциплін за напрямками «Охорона праці», «Безпека життєдіяльності».

Цей вид контролю проводить комісія у такому складі:

- керівник структурного підрозділу (кабінет, лабораторія, майстерня, спортивний зал тощо);

- викладач;

- відповідальний за охорону праці у структурному підрозділі;
- представник трудового колективу з питань охорони праці (профком, громадський інспектор тощо).

Запис про проведення такого контролю з пропозиціями й зауваженнями комісія здійснює у журналі адміністративно-громадського контролю, який зберігається у відповідального за стан охорони праці, безпеки життєдіяльності у структурному підрозділі університету (рекомендована форма журналу в додатку 3).

Додаток 3

(назва закладу освіти)

Журнал реєстрації адміністративно-господарського контролю з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності

структурний підрозділ (клас, кабінет, майстерня, лабораторія, кафедра тощо)

№ з/п	Дата проведення контролю	Вид (ступінь) контролю	Зміст заходів, зауважень щодо умов навчання і праці	Прізвище, ім'я, по батькові члена комісії, посада	Підписи членів комісії	Примітка про виконання
1	2	3	4	5	6	7

Третій ступінь контролю проводять зазвичай раз на півріччя за наказом ректора університету.

Зокрема, потрібно перевіряти:

- усі приміщення щодо забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці та навчання;

- журнали реєстрації інструктажів з охорони праці, безпеки життєдіяльності у структурних підрозділах, кабінетах (лабораторіях), інших навчальних приміщеннях;

- записи в журналі реєстрації триступеневого контролю з охорони праці, безпеки життєдіяльності щодо виконання заходів з ліквідації недоліків, які містять в журналі реєстрації.

Цей вид контролю проводить комісія у такому складі:

- керівник закладу освіти або заступник керівника, на якого покладена відповідальність за організацію роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності;

- інженер з охорони праці (відповідальний за електрогосподарство, відповідальний за пожежну безпеку тощо);

- голова або представник профкому, громадський інспектор з питань охорони праці тощо.

За результатами контролю проводять нараду, на якій заслуховують осіб, відповідальних за дотримання вимог охорони праці, безпеки життєдіяльності у структурних підрозділах університету.

Ректор університету та голова профкому (голова ради трудового колективу) раз на півріччя проводять перевірку виконання угоди щодо

поліпшення умов праці та навчання в університеті та виконання розділу з охорони праці колективного договору.

Всебічний контроль має за мету перевірку всього комплексу факторів, що впливають на умови й безпеку праці та навчання. Він може бути технічним, тобто контроль виробничих процесів, устаткування, умов праці та навчання, і соціальним, коли об'єкт контролю - діяльність особи (студента, працівника) щодо виконання обов'язків, завдань, функцій у сфері охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Керівник структурного підрозділу забезпечує своєчасне проведення навчання та інструктажу з питань охорони праці. Перед початком роботи перевіряє застосування працівниками засобів індивідуального та колективного захисту.

ОБЛІК та АНАЛІЗ - за допомогою цих функцій в університеті здійснюється ОЦІНКА відповідності результатів діяльності щодо управління охороною праці.

Облік полягає в реєстрації та систематизації питань, що характеризують рівень безпеки й умови праці та навчання. Аналіз визначає рівень стану охорони праці та дає змогу оцінити ефективність функціонування СУОП.

Аналізуючи всі облікові та звітні матеріали про нещасні випадки в університеті, причини невиконання вимог нормативно-правових актів з охорони праці, напрацьовують пропозиції, рекомендації щодо профілактики цих нещасних випадків.

Завдання СУОП виконують завдяки впровадженню потрібних управлінських функцій (хто, що, де і коли повинен робити для забезпечення безпечних і нешкідливих умов навчання та праці).

ЗАОХОЧЕННЯ (матеріальне та моральне) працівників за дотримання вимог безпеки та охорони праці. Таке питання міститься у розділі «*Охорона праці*» колективного договору (угоди).

Реалізація пунктів, що передбачають удосконалення форм і методів роботи з охорони праці, безпеки життєдіяльності, відповідає основним принципам економічного стимулювання і матеріальної зацікавленості трудових колективів та окремих працівників та здобувачів освіти.

Преміювання, додаткова оплата праці, винагороди за раціоналізаторські пропозиції, що поліпшують умови праці та навчання, за участь у конкурсі на найкращий колектив, на кращого знавця з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності - це не лише матеріальний стимул для навчання і праці, але й для досягнення головної мети охорони праці та безпеки життєдіяльності: збереження життя і здоров'я всіх учасників освітнього процесу в університеті.

Згідно ст.44 Закону України "Про охорону праці" за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, винні особи притягаються до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної та кримінальної відповідальності.

Всі посадові особи несуть персональну відповідальність за:

- невідповідність прийнятих ними рішень вимогам існуючих в Україні законодавчих та нормативних актів по охороні праці;

- невиконання своїх обов'язків, передбачених цим Положення, посадовими інструкціями;
- недостовірність інформації, яка надається керівнику навчального закладу, про положення справ в системі управління охороною праці на дорученій дільниці;
- низька якість ведення документації, передбаченої системою управління охороною праці, невідповідність переданих даних фактичному положенню справ в підрозділі.

У разі виявлення порушень інструкцій з охорони праці керівник робіт зобов'язаний провести з порушником позаплановий інструктаж, зробити запис в журналі оперативного контролю про прийняті до порушника заходи і усунення недоліків.

При порушенні вперше застосовується:

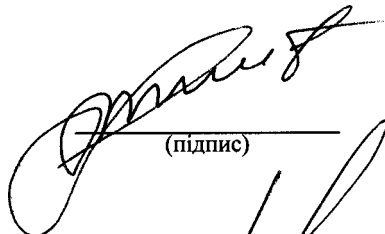
- позачергова перевірка знань з охорони праці;
- обговорення у трудовому колективі;
- накладання дисциплінарного стягнення.

При порушенні протягом року вдруге, відповідно:

- обговорення на зборах трудового колективу;
- при раніше накладеному дисциплінарному стягненні – звільнення з роботи як за систематичне порушення трудової дисципліни згідно КзпП України.

УЗГОДЖЕНО:

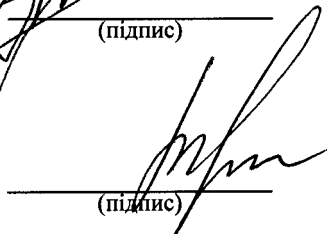
Начальник відділу
охорони праці

(підпис)

Микола НЕГОДЮК

Голова профспілкового
комітету працівників
університету

(підпис)

Володимир КРАВЧУК